

Butikkerne efterlyser mere hjælp i kampen mod butikstyverier

Kriminalitet i detail- og engroshandlens butikker tager fortsat til og kræver yderligere markant handling. Butikkerne føler sig ikke i tilstrækkelig grad hjulpet af myndighederne og ønsker sig desuden en række konkrete værktøjer, der kan hjælpe til både forebyggelse og opklaring af kriminalitet

Kriminaliteten rettet mod detail- og engroshandlens butikker har været stigende over en årrække. Det drejer sig især om en stigende mængde butikstyverier, men samtidig oplever butikkerne også en ændret kriminalitetsadfærd.

Butikskriminalitet er, sammenlignet med meget andet kriminalitet, ikke blandt de værste forbrydelser. Men samlet set udgør butikstyverier og anden kriminalitet rettet mod engros- og detailhandlen et ganske betydeligt problem – både økonomisk, praktisk og tryghedsmæssigt.

Butikkerne oplever, at politiet kun i begrænset omfang prioriterer butikstyverier. Hvis en anmeldelse kræver egentlig efterforskning, fx ved gennemgang af videomateriale eller afhøring af vidner, oplever butikkerne alt for ofte at sagerne opgives. Dette er selvfølgelig et spørgsmål om ressourcer og prioritering, hvilket man i detail- og engroshandlen naturligvis har forståelse for, men det kan ikke fortsætte sådan.

Oven i det kommer, at domstolene er pressede, hvorfor sagsbehandlingstiderne for de sager, der skal for en dommer kan være meget lang – nogle gange flere år.

Konkrete tiltag som kan hjælpe butikkerne

Derfor efterlyser butikkerne hjælp og nye tiltag.

Et af dem er bedre samarbejde med politiet – fx ved en mulighed for at kunne uploade videodokumentation direkte til politiet. Videomateriale må ikke gå til spilde, da det er et af de vigtigste redskaber i opklaringen af butikskriminalitet.

PolMedia er udviklet af politiet til at modtage bl.a. videomateriale, men er endnu ikke rullet ud til offentligheden, og der er ingen tidshorisont på systemet. Derudover er systemet ikke umiddelbart indtænkt til at kunne benyttes med andre systemer, som fx Crimestat, hvilket gør, at butikkerne skal anmelde et tyveri via én platform, og uploade via en anden – det er uhensigtsmæssigt og uigennemtænkt.

Problemer med gengangere

Mange butikker har problemer med gengangere, der igen og igen begår kriminalitet og skaber utryghed i forskellige butikker. Muligheden for at kunne dele billeder af gerningsmænd kan have en forebyggende effekt. Selvom lovgivningen har åbnet for at dele billeder, har Datatilsynet opstillet en række krav der de facto gør delingen af billeder umuligt.

Flere butikker efterlyser også muligheden for at kunne søge om opholdsforbud til bestemte personer, for at komme problemet med gengangere til livs. Dette har enkelte butikker haft succes med, mens andre oplever det som umuligt at få udstedt.

Forebyggelse

Grundlæggende ønsker ingen at blive udsat for en forbrydelse. Forebyggelse er derfor en meget bedre investering, end at straffe gerningsmanden efterfølgende. En allokering af politiets ressourcer, dedikeret direkte til forebyggelse står derfor højt på ønskelisten – særligt hvis forebyggelse sker i samarbejde med kommunerne og butikkerne.

En betydelig del af butikstyverierne bliver begået af helt almindelige danskere, der ellers ikke nødvendigvis i øvrigt anser sig selv for at være kriminelle. Denne gruppe bør det være muligt at påvirke ved forebyggende indsatser – særligt er det relevant at rette en forebyggende indsats mod de unge, så vi i fællesskab kan få afværget begyndelsen på en potentiel kriminel løbebane og de deraf afledte problemer for såvel den unge, som for samfundet.

Dansk Erhverv har 16 konkrete forslag, som er uddybet på de næste sider.

Nærværende notat er oprindeligt udarbejdet i juni 2023 og er siden opdateret i maj 2025.

Forebyggelse

Større indsats og fokus på forebyggelse

Grundlæggende ønsker ingen at blive udsat for en forbrydelse. Forebyggelse er derfor en meget bedre investering, end at straffe gerningsmanden efterfølgende. Den økonomiske gevinst ved forebyggelsen vil også være større og det vil øge trygheden for alle. Forebyggelse kan samtidig være med til at afværge en kriminel løbebane.

Der er derfor behov for, at der afsættes midler til at politiet og andre myndigheder kan prioritere en generel forebyggelsesindsats. Finansiering kan ske via de forøgede bødeindtægter, der dels indkommer via flere straffede, dels via ændringer i bødetaksten.

Skærpet fokus på børn og unge

Børn og unge er letpåvirkelige. Både sociale medier og omgangskreds kan påvirke børn og unge mere end voksne bliver påvirket af samme – både i positiv og negativ retning. Risikoen er, at hvis børn og unge begynder på butikstyverier, så kan det dels sprede sig til omgangskredsen, dels bliver starten på en kriminel løbebane. Omvendt kan en tidlig og effektiv indsats have en positivt afsmittende effekt på omgangskredsen og være med til at sikre, at der ikke senere startes en kriminel løbebane.

Der er derfor behov for en dedikeret forebyggende indsats rettet mod børn og unge i et samarbejde mellem politiet, kommunerne og detailhandlen, herunder via SSP-samarbejdet.

Deling af billeder internt mellem butikkerne

Lovgivning blev ændret i 2018, så det blev muligt at dele billeder under visse forudsætninger. Dansk Erhverv fik i 2020 tilladelse til at anvende denne løsning via systemet Crimestat. Imidlertid er tilladelsen knyttet op på en række betingelser og krav, der de facto gør det umuligt at anvende tilladelsen. Dansk Erhverv har haft systemet klar siden 2020, men har, grundet kravene i tilladelsen, ikke haft mulighed for at anvende systemet.

Der er derfor behov for, at der sker en tilpasning af tv-overvågningslovens § 4 c, stk. 3.

Opholdsforbud til gengangere

Visse kriminelle typer har tendenser til at opsøge de samme butikker igen og igen. Det skaber utryghed og udfordringer for butikspersonalet og kunderne i butikkerne. Butikspersonalet kan vise den kriminelle ud af butikken – men den pågældende vender ufortrødent tilbage.

Der er derfor behov for, at politiet får en klar hjemmel til at give kriminelle gengangere et opholdsforbud i de butikker der har et behov herfor, og at politiet sikrer håndhævelse af forbuddet.

Bedre brug af data fra videoovervågning (AI)

Videoovervågningen i butikkerne er blevet styrket. Kvaliteten af optagelserne bliver bedre og bedre, og områderne der overvåges, er udvidet. Det giver øgede muligheder ift. forebyggelse og efterforskning, for såvel butikkerne selv som politiet. Der vil fx kunne søges i optagelserne på kendte kriminelle via ansigter og nummerplader, hvorved flere tyverier kan sammenkædes, ligesom teknologien kan give live-advarsler ved atypisk adfærd etc.

Der er derfor behov for, at det afklares, hvad den nuværende lovgivning giver mulighed for, samt om nødvendigt at tilpasse lovgivningen for at give butikkerne og politiet de nødvendige værktøjer til at kunne anvende teknologien til forebyggelse og opklaring af kriminalitet.

Efterforskning og opklaring

Upload af videomateriale direkte til politiet

Optagelser fra videoovervågning er uvurderligt i opklaring af en række forbrydelser – fra butikskriminalitet i form af butikstyverier, røverier, indbrud, bedrageri etc., og til mere alvorlige forbrydelser, som kidnapninger, drab og terror. Imidlertid findes der i dag ikke et system, hvorved politiet elektronisk kan modtage sådanne optagelser på en hurtig, sikker, effektiv og ensartet måde. E-mails eller diverse fil-delings-tjenester er ikke nødvendigvis sikre og effektive og kan ikke nødvendigvis håndtere større mængder data, hvorfor optagelser derfor skal sendes med fysisk post, afleveres på stationen eller afhentes af betjente i en patruljebil fx på en USB-stick. Det er utidssvarende og en uhenigtsmæssig brug af politiets og butikernes ressourcer

Der er derfor behov for, at der hurtigst muligt bliver prioriteret midler og ressourcer til at få implementeret en teknisk platform til at modtage data – det kan fx være PolMedia.

Færre sager der afsluttes med tiltalefrafald, påtaleopgivelse, henlæggelse og opgivelse af sigtelse

Der er en oplevelse hos butikkerne af, at alt for mange sager ender med tiltalefrafald, påtaleopgivelse, henlæggelse og opgivelse af sigtelse. Det sker særligt, hvor der skal foretages egentlige efterforskningsskridt som fx gennemgang af videomateriale eller afhøring af vidner.

Der er derfor behov for, at det sikres, at der er tilstrækkelige ressourcer til, at politiet kan foretage en tilstrækkelig grundig efterforskning til at sikre, at antallet af sager der ikke fører til straf holdes til et absolut minimum, herunder at det sikres, at der foretages en ensartet vurdering mellem kredsene af ligeartede sager, samt at det sikres, at PolSas konsulteres ift. om samme gerningsmand har sager i flere kredse.

Overdragelse af visse sager til National enhed for Særlig Kriminalitet (NSK)

En række sager om butikstyveri er af mere omfattende og professionel karakter og bliver ofte begået af professionelle bander. Sagerne fordeler sig over hele landet og involverer således flere politikredse. Oplevelsen er, at disse sager ikke i tilstrækkeligt omfang kan løftes godt nok af de enkelte kredse.

Der er derfor behov for, at sager af mere omfattende, professionel og kredsoverskridende karakter overdrages til efterforskning hos NSK.

Skærpet fokus på hælmarkedet

En række af de varer der stjæles i detailhandlen, stjæles til videresalg. Det er alt fra kød og fisk, til kaffe, slik og barblade. Noget videresælges til professionelle, andet sælges videre til private på fx Facebook Marketplace.

Der er derfor behov for, at indsatsen mod hælere styrkes – både på nettet og i den fysiske handel. Gerne i et samarbejde på tværs af myndighederne, herunder Fødevarestyrelsen, Skat, Politiet, Sikkerhedsstyrelsen etc.

Hurtig sagsbehandling hos politiet

En hurtig sagsbehandling af butikskriminalitet hos politiet er alfa og omega. Jo hurtigere en kriminel mærker konsekvenserne af sine handlinger, jo større sandsynlighed er der for, at den pågældende ikke fortsætter den kriminelle løbebane. Det har også en betydning ift. retsfølelsen, at sager bliver behandlet hurtigt.

Der er derfor behov for, at det sikres, at politiet har tilstrækkelige ressourcer og i tilstrækkelig grad prioriterer sagsbehandlingen af disse sager, så gerningsmanden mærker konsekvensen hurtigt og maksimalt en måned efter anmeldelsen.

Straf og fuldbyrdelse

Straf skal kumuleres

I dag får en butikstyv rabat, hvis han bliver tiltalt for flere butikstyverier. Sagt på en anden måde: Jo flere butikstyverier man begår og bliver tiltalt for, jo "billigere" bliver hvert enkelt tyveri. I nogle tilfælde ender tyven med helt at slippe for straf (tiltalefrafald) – det sker i tilfælde hvor tyven allerede er straffet for tilsvarende forbrydelser. Det støder butikkernes retsfølelse og synes ikke at være rimeligt.

Der er derfor behov for, at der indføres en model som allerede kendes fra færdselslovens område, hvor forseelser kumuleres. Dermed vil hver enkelt overtrædelse udløse en bøde iht. takstrammen – også i tilfælde, hvor der først rejses tiltale mod tyven efter der allerede er afsagt dom i en tilsvarende sag.

Skærpet straf for trusler og vold mod butiksansatte

Butiksansatte er i frontlinjen hver eneste dag som en del af en samfundskritisk infrastruktur, og møder folk der hvor de er på godt og ondt. Over de senere år, er butiksansatte i højere grad end tidligere blevet mødt af en tiltagende grovere adfærd fra kunder og andre besøgende, gående fra grove verbale ytringer, over chikane til egentlige trusler.

Der er derfor behov for, at butiksansatte kan nyde en større beskyttelse, hvorfor trusler og vold mod butiksansatte skal omfattes af en skærpet straf ramme, med inspiration i straffelovens §119.

Tilståelse skal ses som et fundament for tvangsfuldbyrdelse

En lang række tyveriforhold ender med en bøde. Det sker ofte i tilfælde, hvor gerningsmanden har erkendt forholdet og derfor accepteret bøden. Det er godt og effektivt, men giver butikkerne den udfordring, at erstatningskrav efterfølgende skal afklares i en selvstændig civil retssag. Når gerningsmanden har erkendt forholdet og accepteret bøden, er der imidlertid ikke tvivl om at et erstatningskrav er berettiget, hvorfor en selvstændig retssag om forholdet ikke er nødvendigt.

Der er derfor behov for, at der sikres hjemmel til, at en strafferetlig anerkendelse af et forhold der også indeholder et erstatningsforhold kan anvendes som fundament for en fogedretssag, uden en selvstændig civil retssag – på samme vis som et betalingspåkrav. Desuden bør et sådant fundament kunne anvendes til lønindeholdelse.

Mulighed for løntilbagehold

En række sager indeholder krav til gerningsmanden om at betale en erstatning til butikken for borttagne eller ødelagte varer. Det er imidlertid sjældent at gerningsmanden betaler erstatningen af egen drift. Det er ganske omkostningstungt at gennemtvinge kravet ved retten og omkostninger i den enkelte sag står ofte ikke mål med kravet.

Der er derfor behov for, at der gives de forurettede virksomheder mulighed for at få udbetalt erstatning via løntilbagehold via Skat.

Flere ressourcer til domstolene til hurtigere sagsbehandling

Jo flere butikstyverier der sker, jo flere sager skal for domstolene. Hvis ikke der tilføres ressourcer til domstolene, bliver sagsbehandlingstiden for butikskriminalitet forlænget, hvilket er utilfredsstillende for såvel forurettede, som den tiltalte, ligesom butikstyven kan fortsætte sin kriminelle adfærd, hvis fx der ikke hurtigt sker udvisning eller fængsling e.l.

Der er derfor behov for at der afsættes tilstrækkelige ressourcer til domstolene.

Mulighed for kontrolafgifter

Butikkernes omkostninger ifm. butikstyverier er betydelige. Det dækker dels over de tab butikkerne lider, når varer forsvinder, dels over forebyggende foranstaltninger med alarmer, overvågning og vagter etc. Det er omkostninger, som kun kan tjenes ind ved højere priser på varerne. Det er ikke rimeligt.

Der er derfor behov for, at det afklares, om det er muligt at udskrive kontrolafgifter til butikstyre – og hvis det ikke er muligt inden for den nugældende lovgivning, at lovgivningen så tilpasses. Det skal samtidig afklares, om omkostninger til sikkerhed i øvrigt kan overvæltes på gerningsmanden, således at det kan medtages i en straffesag